

เล่ม ๔๑

๖. วิตกกฤตติก ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปจจยานุโลม ๑. วิภงควาร

เหตุ

[๑] สวิตกกฤตติการิ ฌมมํ ปฏิจจ สวิตกกฤตติการิโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. สวิตกกฤตติการิ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา. ตโย ขนฺธเ ปฏิจจ เอโก ขนฺโธ. เทว ขนฺธเ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. ปฏิสนฺธิกฺขณเ สวิตกกฤตติการิ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา ๕เปฯ เทว ขนฺธเ ปฏิจจ เทว ขนฺธา. (๑)

สวิตกกฤตติการิ ฌมมํ ปฏิจจ อวิตกกฤตติการิมตฺโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. สวิตกกฤตติการเ ขนฺธเ ปฏิจจ วิตกกโก. ปฏิสนฺธิกฺขณเ สวิตกกฤตติการเ ขนฺธเ ปฏิจจ วิตกกโก. (๒)

สวิตกกฤตติการิ ฌมมํ ปฏิจจ อวิตกกฤตติการิโร ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. สวิตกกฤตติการเ ขนฺธเ ปฏิจจ จิตฺตสมฺภูจฺจานํ รูปํ. ปฏิสนฺธิกฺขณเ สวิตกกฤตติการเ ขนฺธเ ปฏิจจ กฺกฺกตฺตารูปํ. (๓)

สวิตกกฤตติการิ ฌมมํ ปฏิจจ สวิตกกฤตติการิโร จ อวิตกกฤตติการิโร จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจจยา. สวิตกกฤตติการิ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ๕เปฯ เทว ขนฺธเ ปฏิจจ เทว ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ. ปฏิสนฺธิกฺขณเ สวิตกกฤตติการิ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ ตโย ขนฺธา กฺกฺกตฺตา จ รูปํ ๕เปฯ เทว ขนฺธเ ปฏิจจ เทว ขนฺธา กฺกฺกตฺตา จ รูปํ. (๔)

เล่ม ๔๒

๑. เหตุทุก ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปจจยานุโลม ๑. วิภงควาร

เหตุ

[๑] เหตุ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจจยา. อโลกํ ปฏิจจ อโทโส อโมโห. อโทสํ ปฏิจจ อโลโก อโมโห. อโมหํ ปฏิจจ อโลโก อโทโส. โลกํ ปฏิจจ โมโห. โมหํ ปฏิจจ โลโก. โทสํ ปฏิจจ โมโห. โมหํ ปฏิจจ โทโส. ปฏิสนฺธิกฺขณเ ๕เปฯ (๑)

เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ นเหตุ ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ สมฺปยุตฺตกา ขนฺธา จิตฺตสมฺภูฏานนฺจ รูปิ. ปฏิสนฺธิกฺขณฺ ๗เปฯ (๒)

เหตุ ฌมมํ ปฏิจฺจ เหตุ จ นเหตุ จ ฌมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. อโลภํ ปฏิจฺจ อโทโส อโมโห สมฺปยุตฺตกา จ ขนฺธา จิตฺตสมฺภูฏานนฺจ รูปิ. (จกํ พนฺธิตพฺพ.) โลภํ ปฏิจฺจ โมโห สมฺปยุตฺตกา จ ขนฺธา จิตฺตสมฺภูฏานนฺจ รูปิ ๗เปฯ ปฏิสนฺธิกฺขณฺ ๗เปฯ (๓)

เล่ม ๔๓

๑๐. มหฺนฺตรทุก

๕๕. สारมฺมณทุก ๑. ปฏิจฺจวาร

๑. ปฏิจฺจนุโลม ๑. วิภงฺควาร

เหตุ

[๑.] สारมฺมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สारมฺมโน ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สारมฺมณํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ขนฺธา ๗เปฯ เทว ขนฺธ ๗เปฯ ปฏิสนฺธิกฺขณฺ ๗เปฯ (๑)

सारมฺมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ อนารมฺมโน ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปจฺจยา. สारมฺมณฺ ขนฺธ ปฏิจฺจ จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปิ ปฏิสนฺธิกฺขณฺ ๗เปฯ (๒)

सारมฺมณํ ฌมมํ ปฏิจฺจ สारมฺมโน จ อนารมฺมโน จ ฌมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา. สारมฺมณํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจฺจ ตโย ขนฺธา จิตฺตสมฺภูฏานนฺจ รูปิ ๗เปฯ เทว ขนฺธ ๗เปฯ ปฏิสนฺธิกฺขณฺ ๗เปฯ (๓)

เล่ม ๔๔

๑. เหตุทุก ๑. กุสลดตติก

๑. กุสลดปท ๑. ปฏิจจวาร

ปัจจัยจตุกก-เหตุ

[๑] เหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นเหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

[๒] นเหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นเหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นเหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นเหตุ กุสลด ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา.

[๓] นเหตุ กุสลดจ นเหตุ กุสลดจ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นเหตุ กุสลดจ นเหตุ กุสลดจ ฌมมํ ปฏิจจ นเหตุ กุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. เหตุ กุสลดจ นเหตุ กุสลดจ ฌมมํ ปฏิจจ เหตุ กุสโล จ นเหตุ กุสโล จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. (๓)

เล่ม ๔๕

๑. กุสลดตติก ๑. ปฏิจจวาร

ปัจจัยจตุกก-เหตุอารมมณ

[๑] นกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. อกุสลด อพฺยากตํ เอกํ ขนฺธํ ปฏิจจ อกุสโล อพฺยากโต ตโย ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ ฯเปฯ เทว ขนฺธปฏิจจ เทว ขนฺธา จิตฺตสมฺภูจฺจานนฺจ รูปํ. นกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นอกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นอพฺยากโต ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นกุสโล จ นอพฺยากโต จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. นกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นกุสโล จ นอกุสโล จ ฌมมา อุปฺปชฺชนฺติ เหตุปัจจัยยา. ปณฺจ.

[๒] นอกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นอกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นอกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นกุสโล ฌมโม อุปฺปชฺชติ เหตุปัจจัยยา. นอกุสลด ฌมมํ ปฏิจจ นอพฺยากโต ฌมโม

อุปุชชติ เหตุปจฺจยา. นอฺกสฺสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจฺจ นอฺกสฺสโถ จ นอฺพฺยาคโถ จ ฅมฺมา อุปุชฺชนฺติ
เหตุปจฺจยา. นอฺกสฺสํ ฅมฺมํ ปฏฺิจฺจ นอฺกสฺสโถ จ นอฺกสฺสโถ จ ฅมฺมา อุปุชฺชนฺติ เหตุปจฺจยา.
ปณฺจ.

๑. กุสลตฺติก ๗. ปญฺหาวาร

๑. ปจฺจยानุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุ

[๔๐๑] กุสลโล ฌมฺโหม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลโล ฌมฺโหม อพฺยากตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลา เหตุ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลโล ฌมฺโหม กุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. (๓)

[๔๐๒] อกุสลโล ฌมฺโหม อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. อกุสลา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. อกุสลโล ฌมฺโหม อพฺยากตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. อกุสลา เหตุ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. อกุสลโล ฌมฺโหม อกุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. อกุสลา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. (๓)

[๔๐๓] อพฺยากโต ฌมฺโหม อพฺยากตสฺส ฌมฺมสฺส เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. วิปาการพฺยากตา กิริยาพฺยากตา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. ปฏฺฐิสฺสญฺญิขเณ วิปาการพฺยากตา เหตุ สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ กญฺจตฺตา จ รูปานํ เหตุปจฺจยเณน ปจฺจโย. (๑)

อารมฺมณ

[๔๐๔] กุสลโล ฌมฺโหม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจยเณน ปจฺจโย. ทานํ ทตฺวา สึลํ สฺมาทฺธิยิตฺวา อุโปสธกมฺมํ กตฺวา ตํ ปจฺจเวกฺขติ. ปุพฺเพ สฺวจิณฺณานิ ปจฺจเวกฺขติ. ฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ฌานํ ปจฺจเวกฺขติ. เสกฺขา โคตรภฺมํ ปจฺจเวกฺขนฺติ. โวทานํ ปจฺจเวกฺขนฺติ. เสกฺขา มคฺคา วุฏฺฐหิตฺวา มคฺคํ ปจฺจเวกฺขนฺติ. เสกฺขา วา ปุณฺณชฺชานา วา กุสลํ อนิจฺจโต ทฺวขฺยโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺติ. เจโปริยญาณเณน กุสลจิตฺตสมฺภวสฺส จิตฺตํ ขานนฺติ. อากาสานญฺจายตนกุสลํ วิญฺญาณญฺจายตนกุสลสฺส อารมฺมณปจฺจยเณน ปจฺจโย. อากิญฺจณญฺจายตนกุสลํ เนวสณฺณานาสณฺณายตนกุสลสฺส อารมฺมณปจฺจยเณน ปจฺจโย. กุสลา ขนฺธา อิทฺธิวิธวณฺสฺส, เจโตปริยวณฺสฺส, ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติวณฺสฺส, ยถากมฺมุปกวณฺสฺส, อนาคตสฺสวณฺสฺส อารมฺมณปจฺจยเณน ปจฺจโย.

[๔๐๕] กุสลโล ฌมฺโหม อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปจฺจยเณน ปจฺจโย. ทานํ ทตฺวา สึลํ สฺมาทฺธิยิตฺวา อุโปสธกมฺมํ กตฺวา ตํ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ, วิจิกิฉา อุปฺปชฺชติ, อุทฺธจฺจํ อุปฺปชฺชติ, โทมนสฺสํ อุปฺปชฺชติ. ปุพฺเพ สฺวจิณฺณานิ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ, วิจิกิฉา อุปฺปชฺชติ, อุทฺธจฺจํ

อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ. ฉานา วุฏฺฐหิตฺวา ฉานํ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ. ฉานเณ ปรีหิเน วิปฺปฏิสํวริสฺส โทมณสฺสํ อุப்புชชติ.

[๔๐๖] กุสโล ฌมฺโม อพฺยากตฺสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อรทา มคฺคา วุฏฺฐหิตฺวา มคฺคํ ปฺจฺจเวกฺขติ. ปุพฺเพ สฺสจฺฉินฺณานิ ปฺจฺจเวกฺขติ. กุสลํ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. เจโตปฺริยวณฺเณน กุสฺลจิตฺตสมฺมุคฺคิสฺส จิตฺตํ ชานาติ. เสกฺขา วา ปุถุชฺชนา วา กุสลํ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺติ, กุสฺเล นิริทฺเธ วิปาโก ตทการมฺมณตา อุப்புชชติ. กุสลํ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ, อกุสฺเล นิริทฺเธ วิปาโก ตทการมฺมณตา อุப்புชชติ. อากาสาณญฺจายตน- กุสลํ วิญฺญาณญฺจายตนวิปากสฺส จ, กิริยสฺส จ อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อากิณฺญญฺจายตนกุสลํ เวนสญฺยานาสญฺจายตนวิปากสฺส จ กิริยสฺส จ อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. กุสฺลา ชนฺธา เจโตปฺริยวณฺสฺส, ปุพฺเพนิวาसानุสฺสตีวณฺสฺส, ยถากมฺมุปคณฺณสฺส, อนาคตฺตสวณฺสฺส, อวชฺชนาย อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. (๓)

[๔๐๗] อกุสโล ฌมฺโม อกุสฺลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. รากํ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ. ทิฏฺฐิ อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ. วิจิกิจฺฉํ อารพฺภ วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ. อุทฺธจฺจํ อารพฺภ อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, โทมณสฺสํ อุப்புชชติ. โทมณสฺสํ อารพฺภ โทมณสฺสํ อุப்புชชติ, ทิฏฺฐิ อุப்புชชติ, วิจิกิจฺฉา อุப்புชชติ, อุทฺธจฺจํ อุப்புชชติ.

[๔๐๘] อกุสโล ฌมฺโม กุสฺลสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. เสกฺขา ปหิเนกิลเส^๑ ปฺจฺจเวกฺขณฺติ. วิกฺขมฺภิตฺเทกิลเส^๒ ปฺจฺจเวกฺขณฺติ. ปุพฺเพ สมฺมาจฺฉินฺเณ กิลเส ชานนฺติ. เสกฺขา วา ปุถุชฺชนา วา อกุสลํ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺติ. เจโตปฺริยวณฺเณน อกุสฺลจิตฺตสมฺมุคฺคิสฺส จิตฺตํ ชานนฺติ. อกุสฺลา ชนฺธา เจโตปฺริยวณฺสฺส, ปุพฺเพนิวาसानุสฺสตีวณฺสฺส, ยถากมฺมุปคณฺณสฺส, อนาคตฺตสวณฺสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย.

[๔๐๙] อกุสโล ฌมฺโม อพฺยากตฺสฺส ฌมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อรทา ปหิเนกิลเส ปฺจฺจเวกฺขติ. ปุพฺเพ สมฺมาจฺฉินฺเณ กิลเส ชานาติ. อกุสลํ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. เจโตปฺริยวณฺเณน อกุสฺลจิตฺตสมฺมุคฺคิสฺส จิตฺตํ ชานาติ. เสกฺขา วา ปุถุชฺชนา วา อกุสลํ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺติ. กุสฺเล นิริทฺเธ วิปาโก ตทการมฺมณตา อุப்புชชติ. อกุสลํ อสฺสาเทติ

^๑ ฉ.ม. ปหิเน กิลเส

^๒ ฉ.ม. วิกฺขมฺภิตฺเท กิลเส

อภิณหทติ, ตํ อารพภ ราโค อุบุปชชติ, ทิฏฺฐิ อุบุปชชติ, วิจิกิจฺฉา อุบุปชชติ, อุทฺธจฺจํ อุบุปชชติ, โทมนสฺสํ อุบุปชชติ, อกุสเล นินฺรุทฺเธ วิปาโก ตทารมฺมณฺดา อุบุปชชติ. อกุสลา ชนฺธา เจโตปริยญาณสฺส, ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณสฺส, ยถากมฺมูปคญาณสฺส, อนาคตฺสญาณสฺส, อวชฺชนาย อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. (๓)

[๔๑๐] อพฺยากโต ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. อรทา ผลํ ปฺจฺจเวกฺขติ. นิพฺพานํ ปฺจฺจเวกฺขติ. นิพฺพานํ ผลสฺส อวชฺชนาย อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. อรทา จกฺขุ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. โสโต ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวัหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูเป ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ ๑เป๑ วิปากาพฺยากเต กิริยาพฺยากเต ชนฺธ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปี ปฺสฺสติ. ทิพฺพาย โสตราตุยา สทฺทํ สฺฆาติ. เจโตปริยญาณเณน วิปากาพฺยากตกิริยาพฺยากตจิตฺตสมฺมุคฺคิสฺส จิตฺตํ ชานาติ. อากาสาณญฺจายตนกิริยํ วิญฺญาณญฺจายตนกิริยสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. อากิณฺจญฺจายตนกิริยํ เวนสญฺญานาสญฺจายตนกิริยสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. รูปายตนํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. สทฺทายตนํ โสตวิญฺญาณสฺส. คนฺธายตนํ ฆานวิญฺญาณสฺส. รสายตนํ ชิวัหาวิญฺญาณสฺส. โฝฏฺฐพฺพายตนํ กายวิญฺญาณสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. อพฺยากตา ชนฺธา อิทฺธิวิธญาณสฺส, เจโตปริยญาณสฺส, ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณสฺส, อนาคตฺสญาณสฺส, อวชฺชนาย อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย.

[๔๑๑] อพฺยากโต ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. เสกฺขา ผลํ ปฺจฺจเวกฺขนฺติ. นิพฺพานํ ปฺจฺจเวกฺขนฺติ. นิพฺพานํ โคตรภฺกฺสฺส, โวทานสฺส, มคฺคสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. เสกฺขา วา ปุถุชฺชนา วา จกฺขุ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺปฺสฺสนฺติ. โสโต ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวัหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูเป ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ ๑เป๑ วิปากาพฺยากเต กิริยาพฺยากเต ชนฺธ อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺปฺสฺสนฺติ. ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปี ปฺสฺสนฺติ. ทิพฺพาย โสตราตุยา สทฺทํ สฺฆนฺติ. เจโตปริยญาณเณน วิปากาพฺยากตกิริยา- พฺยากตจิตฺตสมฺมุคฺคิสฺส จิตฺตํ ชานนฺติ. อพฺยากตา ชนฺธา อิทฺธิวิธญาณสฺส, เจโตปริยญาณสฺส, ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณสฺส, อนาคตฺสญาณสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย.

[๔๑๒] อพฺยากโต ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส อารมฺมณปฺจฺเจยน ปฺจฺจโย. จกฺขุ อสฺสาเทติ อภิณหทติ, ตํ อารพภ ราโค อุบุปชชติ, ทิฏฺฐิ อุบุปชชติ, วิจิกิจฺฉา อุบุปชชติ, อุทฺธจฺจํ อุบุปชชติ, โทมนสฺสํ อุบุปชชติ. โสโต ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวัหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูเป ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ ๑เป๑ วิปากาพฺยากเต กิริยาพฺยากเต ชนฺธ อสฺสาเทติ อภิณหทติ, ตํ อารพภ ราโค อุบุปชชติ, ทิฏฺฐิ อุบุปชชติ, วิจิกิจฺฉา อุบุปชชติ, อุทฺธจฺจํ อุบุปชชติ, โทมนสฺสํ อุบุปชชติ.

อพยวกโต ธมฺโม อกุลลสฺส ธมฺมสฺส อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺธาธิปติ: จกฺขุํ คฺรึ กตฺวา อสฺสาทฺเตติ อภินฺนุทฺติ, ตํ คฺรึ กตฺวา ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ. โสตํ ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวฺหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูเป ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺเฑ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โผฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ ๑ วตฺถุํ ๑เป๑ วิปាកาพฺยากเต กิริยาพฺยากเต ขนฺเฑ คฺรึ กตฺวา อสฺสาทฺเตติ อภินฺนุทฺติ, ตํ คฺรึ กตฺวา ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ. (๓)

อนนฺตร

[๔๑๗] กุสลโธ ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนฺธา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลานํ ขนฺธานํ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อนฺุโลมํ โคตรกฺุสฺส. อนฺุโลมํ โวิทานสฺส. โคตรกฺุ มคฺคสฺส. โวิทานํ มคฺคสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสลโธ ธมฺโม อพฺยากตฺสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลํ วุฏฺฐานสฺส. มคฺโค ผลสฺส อนฺุโลมํ เสกฺขาย ผลสฺมาปตฺติยา. นิโรธา วุฏฺฐหนฺตสฺส เนวสณฺณานาสณฺณายตนฺกุสลํ ผลสฺมาปตฺติยา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

อกุสลโธ ธมฺโม อกุลลสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา อกุสลา ขนฺธา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ อกุลลานํ ขนฺธานํ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. (๒)

อกุสลโธ ธมฺโม อพฺยากตฺสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลํ วุฏฺฐานสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

อพยวกโต ธมฺโม อพฺยากตฺสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา วิปាកาพฺยากตา กิริยาพฺยากตา ขนฺธา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ วิปាកาพฺยากตานํ กิริยาพฺยากตานํ ขนฺธานํ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ภวฺงคํ อวชฺชนาย. กิริยํ วุฏฺฐานสฺส. อรฺหโต อนฺุโลมํ ผลสฺมาปตฺติยา. นิโรธา วุฏฺฐหนฺตสฺส เนวสณฺณานาสณฺณายตนฺกิริยํ ผลสฺมาปตฺติยา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

อพยวกโต ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อวชฺชณา กุสลานํ ขนฺธานํ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

อพยวกโต ธมฺโม อกุลลสฺส ธมฺมสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อวชฺชณา อกุลลานํ ขนฺธานํ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

สมนฺนฺตร

[๔๑๘] กุสลโธ ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส สมนฺนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนฺธา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ กุสลานํ ขนฺธานํ สมนฺนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย. อนฺุโลมํ โคตรกฺุสฺส. อนฺุโลมํ โวิทานสฺส. โคตรกฺุ มคฺคสฺส. โวิทานํ มคฺคสฺส สมนฺนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสโล จ อพฺยากโต จ ธมฺมา อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. กุสลา ขนฺธา จ มหาภูตา จ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. (๒)

อกุสโล จ อพฺยากโต จ ธมฺมา อกุสลสฺส ธมฺมสฺส นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อกุสโล เอโก ขนฺโธ จ วตฺถุ จ ตินฺนุณฺนํ ขนฺธานํ นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. ตโย ขนฺธา จ วตฺถุ จ เอกสฺส ขนฺธสฺส นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. เทว ขนฺธา จ วตฺถุ จ ทฺวินฺนํ ขนฺธานํ นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย.

อกุสโล จ อพฺยากโต จ ธมฺมา อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อกุสลา ขนฺธา จ มหาภูตา จ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ นิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย.

อุปนิสฺสย

[๔๒๓] กุสโล ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อารมฺมณฺญปนฺิสฺสโย อนนฺตรูปนิสฺสโย ปกตูปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺญปนฺิสฺสโย: ทานํ ทตฺวา สีสํ สมาทิยตฺวา อุโปสถกมฺมํ กตฺวา ตํ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขติ. ปุพฺเพ สฺวจินฺณานิ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขติ. ฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ฌานํ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขติ. เสกฺขา โคตรภุํ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขนฺติ. โวทานํ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขนฺติ. เสกฺขา. มคฺคา วุฏฺฐหิตฺวา มคฺคํ คฺรึ กตฺวา ปฺจฺจเวกฺขนฺติ.

อนนฺตรูปนิสฺสโย: ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนฺธา ปฺจฺจิมานํ ปฺจฺจิมานํ กุสลานํ ขนฺธานํ อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อนฺุโลมํ โคตรภุสฺส. อนฺุโลมํ โวทานสฺส. โคตรภุ มคฺคสฺส. โวทานํ มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย.

ปกตูปนิสฺสโย: สทฺธํ อุปนิสฺสาย ทานํ เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อุโปสถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อุปฺปาเทติ, วิปฺสสนํ อุปฺปาเทติ, มคฺคํ อุปฺปาเทติ, อภินฺณํ อุปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อุปฺปาเทติ. สีสํ ๆเปฯ สุตํ ๆเปฯ จาคํ ๆเปฯ ปญฺณํ อุปนิสฺสย ทานํ เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อุโปสถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ ปาเทติ, วิปฺสสนํ อุปฺปาเทติ, มคฺคํ อุปฺปาเทติ, อภินฺณํ อุปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อุปฺปาเทติ. สทฺธา... สีสํ... สุตํ... จาโค... ปญฺญา สทฺธาย... สีสส... สุตสส... จาคสส... ปญฺญา อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย.

ปจฺมสฺส ฌานสฺส ปริกมฺมํ ปจฺมสฺส ฌานสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. ทฺติยสฺส ฌานสฺส ปริกมฺมํ ทฺติยสฺส ฌานสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. ตติยสฺส ฌานสฺส ปริกมฺมํ ตติยสฺส ฌานสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. จตฺตสฺส ฌานสฺส ปริกมฺมํ จตฺตสฺส ฌานสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อากาसानญฺจายตนสฺส ปริกมฺมํ อากาसानญฺจายตนสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. วิญฺญาณญฺจายตนสฺส ปริกมฺมํ วิญฺญาณญฺจายตนสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. อากิณฺญญฺจายตนสฺส ปริกมฺมํ อากิณฺญญฺจายตนสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. เนวสณฺณานาสญฺจายตนสฺส ปริกมฺมํ เนวสณฺณานาสญฺจายตนสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย. ปจฺมํ ฌานํ ทฺติยสฺส ฌานสฺส อุปนิสฺสยปฺจฺเจเนน ปฺจฺจโย ๆเปฯ จตฺตํ ฌานํ อากาसानญฺจายตนสฺส

อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อากาसानญายตณฺ์ วิญฺญาณญายตณฺสฺส... วิญฺญาณญายตณฺ์
 อากิณฺณญายตณฺสฺส... อากิณฺณญายตณฺ์ เนวสญฺยานาสญฺญายตณฺสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ทิพฺพสฺส จกฺขุสฺส ปริกมฺมํ ทิพฺพสฺส จกฺขุสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ทิพฺพาย
 โสตธาทฺตยา ปริกมฺมํ ทิพฺพาย โสตธาทฺตยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อิทธิวิธญาณสฺส ปริกมฺมํ
 อิทธิวิธญาณสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. เจโตปฺริยญาณสฺส ปริกมฺมํ เจโตปฺริยญาณสฺส
 อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุพฺพเพนิวาसानุสฺสตีฌานสฺส ปริกมฺมํ ปุพฺพเพนิวาसानุสฺสตีฌานสฺส
 อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ยถากมฺมุปกฌานสฺส ปริกมฺมํ ยถากมฺมุปกฌานสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. อนาคตสฺสญาณสฺส ปริกมฺมํ อนาคตสฺสญาณสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ทิพฺพจกฺขุ ทิพฺพาย โสตธาทฺตยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ทิพฺพโสตธาทฺต อิทธิวิธญาณสฺส
 อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อิทธิวิธญาณ เจโตปฺริยญาณสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. เจโตปฺริยญาณ
 ปุพฺพเพนิวาसानุสฺสตีฌานสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุพฺพเพนิวาसानุสฺสตีฌาน ยถากมฺมุปกฌานสฺส
 อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ยถากมฺมุปกฌาน อนาคตสฺสญาณสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺมสฺส
 มคฺคสฺส ปริกมฺมํ ปจฺมสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ทุตฺติยสฺส มคฺคสฺส ปริกมฺมํ ทุตฺติยสฺส
 มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ตตฺติยสฺส มคฺคสฺส ปริกมฺมํ ตตฺติยสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน
 ปจฺจโย. จตฺตตฺตสฺส มคฺคสฺส ปริกมฺมํ จตฺตตฺตสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺโม มคฺโค
 ทุตฺติยสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ทุตฺติโย มคฺโค ตตฺติยสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
 ตตฺติโย มคฺโค จตฺตตฺตสฺส มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. เสกฺขานํ มคฺคํ อุปนิสฺสย อนุปฺปนฺนํ
 สสมาปตฺตี อุปฺปาเทนฺติ, อุปฺปนฺนํ สสมาปชฺชนฺติ, สงฺขารเ อนิจฺจโต ทุกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺติ.
 มคฺโค เสกฺขานํ อตฺตปฏฺฐิสฺสภิกาย, ธมฺมปฏฺฐิสฺสภิกาย, นิรุตฺตปฏฺฐิสฺสภิกาย, ปฏฺฐิภานปฏฺฐิสฺสภิกาย,
 จานาจานโกสฺสลสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสโล ธมฺโม อกุสฺสสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺุปนิสฺสโย ปกตฺุปนิสฺสโย.
 อารมฺมณฺุปนิสฺสโย: ทานํ ทตฺวา สีสํ สสมาทฺธิตฺวา อุโปสถกมฺมํ กตฺวา ตํ ครุํ กตฺวา อสฺสาเทติ
 อภินนฺทติ, ตํ ครุํ กตฺวา ราโค อุปฺปชฺชติ ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ. ปุพฺเพ สฺวจิณฺณานิ ครุํ กตฺวา อสฺสาเทติ
 อภินนฺทติ, ตํ ครุํ กตฺวา ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ. ฌานา วุฏฺฐทิตฺวา ฌานํ ครุํ กตฺวา
 อสฺสาเทติ อภินนฺทติ, ตํ ครุํ กตฺวา ราโค อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชติ.

ปกตฺุปนิสฺสโย: สทฺธํ อุปนิสฺสย มานํ ชปฺเปติ, ทิฏฺฐิ คณฺหาติ. สีสํ ๆเปฯ สุตํ ๆเปฯ
 จาคํ ๆเปฯ ปณฺณํ อุปนิสฺสย มานํ ชปฺเปติ, ทิฏฺฐิ คณฺหาติ. สทฺธา... สีสํ... สุตํ... จาโค... ปณฺณา
 รากสฺส... โทสสฺส... โมหสฺส... มานสฺส... ทิฏฺฐิยา... ปตฺถนาย อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสโล ธมฺโม อพฺยากตฺสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺุปนิสฺสโย
 อนนฺตรูปนิสฺสโย ปกตฺุปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺุปนิสฺสโย: อรทา มคฺคา วุฏฺฐทิตฺวา มคฺคํ ครุํ กตฺวา ปจฺจเวกฺขติ.

อนนตรูปนิสสัย: กุสลํ ฐฏจานสฺส. มคฺโค ผลสฺส. อนฺุโลมํ เสกฺขาย ผลสฺมาปตฺติยา. นิโรธา ฐฏจหนตฺสส เวนสณฺณานาสณฺณายตนกุสลํ ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปกตฺตูปนิสฺสโย: สทฺธํ อุปนิสฺสาย อตฺตทานํ อาตาเปติ ปรีตาเปติ, ปรียญฺญิจฺจุลฺกํ ทฺกฺขํ ปจฺจนุโกติ. สีสํ ฯเปฯ สุตํ ฯเปฯ จาคํ ฯเปฯ ปณฺณํ อุปนิสฺสาย อตฺตทานํ อาตาเปติ ปรีตาเปติ, ปรียญฺญิจฺจุลฺกํ ทฺกฺขํ ปจฺจนุโกติ. สทฺธา... สีส... สุต... จาโค... ปณฺณา กายิกสฺส สฺขสฺส. กายิกสฺส ทฺกฺขสฺส. ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. กุสลํ กมฺมํ วิปากสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. อรทา มคฺคํ อุปนิสฺสาย อนฺุปฺปนฺนํ กิริยสฺมาปตฺตี อุปฺปาเทติ, อุปฺปนฺนํ สฺมาปชฺชติ, สงฺขาทเร อนิจฺจโต ทฺกฺขโต อนตฺตโต วิปสฺสติ. มคฺโค อรทโต อตฺถปฏฺฐิสฺสภิกาย, ธมฺมปฏฺฐิสฺสภิกาย, นิรุตฺติปฏฺฐิสฺสภิกาย, ปฏฺฐิภานปฏฺฐิสฺสภิกาย, จานาจานโกสลลฺลสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. มคฺโค ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. (๓)

อกุสลโ อมฺโ อกุสลสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. อารมฺมณฺูปนิสฺสโย อนนตรูปนิสฺสโย ปกตฺตูปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺูปนิสฺสโย: ราชํ ครุํ กตฺวา อสฺสาเทติ อภินฺนทติ, ตํ ครุํ กตฺวา ราชโ อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิจิ อุปฺปชฺชติ. ทิฏฺฐี ครุํ กตฺวา อสฺสาเทติ อภินฺนทติ, ตํ ครุํ กตฺวา ราชโ อุปฺปชฺชติ, ทิฏฺฐิจิ อุปฺปชฺชติ.

อนนตรูปนิสฺสโย: ปุริมา ปุริมา อกุสลา ขนฺธา ปจฺฉิมา นํ ปจฺฉิมา นํ อกุสลา นํ ขนฺธานํ อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปกตฺตูปนิสฺสโย: ราชํ อุปนิสฺสาย ปาณํ หนติ, อทินฺนํ อาทียติ, มุสา ภณฺติ, ปิสฺสณํ ภณฺติ, ผรุสฺสงฺ ภณฺติ, สมฺผํ ปลปติ, สนฺธิ ฆินฺนทติ, นิลโลปํ ทรติ, เอกาการิกํ กโรติ, ปรีปนฺนเถ ติฏฺฐติ, ปรรทาร์ คจฺฉติ, ความฆาตํ กโรติ, นิคมฆาตํ กโรติ, มาตริ ฆีวตา โวโรเปติ, ปิตริ ฆีวตา โวโรเปติ, อรหนตํ ฆีวตา โวโรเปติ, ทฺกฺกฺเจเนน จิตฺเตเนน ตถาคตฺสส โลหิตํ อุปฺปาเทติ, สํฆํ ภินฺนทติ. โทสํ อุปนิสฺสาย ฯเปฯ โมหํ อุปนิสฺสาย ฯเปฯ มา นํ อุปนิสฺสาย ฯเปฯ ทิฏฺฐี อุปนิสฺสาย ฯเปฯ ปตฺถนํ อุปนิสฺสาย ปาณํ หนติ ฯเปฯ สํฆํ ภินฺนทติ. ราชโ ฯเปฯ โทโส ฯเปฯ โมหโ ฯเปฯ มาโน ฯเปฯ ทิฏฺฐิจิ ฯเปฯ ปตฺถนา ราชสฺส ฯเปฯ โทสสฺส ฯเปฯ โมหสฺส ฯเปฯ มาสฺส ทิฏฺฐิจิยา. ปตฺถนาย อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปาณตฺติปาโต ปาณตฺติปาตสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปาณตฺติปาโต อทินฺนทานสฺส ฯเปฯ กามสฺส มิจฺฉาจารสฺส ฯเปฯ มุสวาทสฺส ฯเปฯ ปิสฺสณาย วาจา ฯเปฯ ผรุสฺสาย วาจา ฯเปฯ สมฺผปฺปลาปสฺส ฯเปฯ อภิชฺฌาย ฯเปฯ พฺยาปาทสฺส ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิยา อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. อทินฺนทานํ อทินฺนทานสฺส. กามสฺส มิจฺฉาจารสฺส. มุสวาทสฺส. (สงฺขิตฺตํ) มิจฺฉาทิฏฺฐิจิยา. ปาณตฺติปาตสฺส อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. (จกฺกํ พนฺธิตพฺพ.)

กามสฺส มิจฺฉาจารโ ฯเปฯ มุสวาทโ ฯเปฯ ปิสฺสณวาจา ฯเปฯ ผรุสฺสวาจา ฯเปฯ สมฺผปฺปลาโ ฯเปฯ อภิชฺฌา ฯเปฯ พฺยาปาโท ฯเปฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิยา อุปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

มิจฉาภิภูติ ปาณาติปาตสฺส ฯเปฯ อทินฺนาทานสฺส ฯเปฯ กามเมสุ มิจฉาจารสฺส ฯเปฯ มุสาวาทสฺส
 ฯเปฯ ปิสฺสุมาย วาจาย ฯเปฯ ฆรุสฺสว วาจาย ฯเปฯ สมฺมปฺปลาปสฺส ฯเปฯ อภิขุณฺณาย ฯเปฯ
 พฺยาปาทสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

มาตุฆาติกมฺมํ มาตุฆาติกมฺมสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. มาตุฆาติกมฺมํ ปิตุฆาติกมฺมสฺส.
 อรหนฺตฆาติกมฺมสฺส. รุหิรฺรูปาทกมฺมสฺส. สงฺฆเภทกมฺมสฺส. นียตมิจฉาภิภูติยา อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.
 ปิตุฆาติกมฺมํ ปิตุฆาติกมฺมสฺส. อรหนฺตฆาติกมฺมสฺส. รุหิรฺรูปาทกมฺมสฺส. สงฺฆเภทกมฺมสฺส.
 นียตมิจฉาภิภูติยา. มาตุฆาติกมฺมสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. อรหนฺตฆาติกมฺมํ อรหนฺตฆาติกมฺมสฺส.
 รุหิรฺรูปาทกมฺมสฺส ฯเปฯ รุหิรฺรูปาทกมฺมํ รุหิรฺรูปาทกมฺมสฺส ฯเปฯ สงฺฆเภทกมฺมํ สงฺฆเภทกมฺมสฺส
 ฯเปฯ นียตมิจฉาภิภูติ นียตมิจฉาภิภูติยา อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. นียตมิจฉาภิภูติ มาตุฆาติกมฺมสฺส
 อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปิตุฆาติกมฺมสฺส ฯเปฯ อรหนฺตฆาติกมฺมสฺส ฯเปฯ รุหิรฺรูปาทกมฺมสฺส
 ฯเปฯ สงฺฆเภทกมฺมสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. (จกุกํ กาทพฺพ.)

อฺกุสฺโส ฐมฺโม กุสฺลสฺส ฐมฺมสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปกตฺตฺปนิสฺสโย: ราชํ
 อฺปนิสฺสาย ทานํ เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อฺปฺปาเทติ, วิปฺสฺสนํ อฺปฺปาเทติ,
 มคฺคํ อฺปฺปาเทติ, อภิณฺณํ อฺปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อฺปฺปาเทติ. โทสํ. โมหํ. มานํ. ทิฏฺฐิ. ปตฺถนํ
 อฺปนิสฺสาย ทานํ เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อฺปฺปาเทติ, วิปฺสฺสนํ อฺปฺปาเทติ,
 มคฺคํ อฺปฺปาเทติ, อภิณฺณํ อฺปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อฺปฺปาเทติ. ราชโค. โทโส. โมหโ. มาโน. ทิฏฺฐิ. ปตฺถนา
 สทฺธาย. สีสฺส. สุตฺส. จาคฺส. ปญฺญา อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปาณํ หนฺตฺวา ตสฺส ปฏฺิฆาตฺตฺถาย
 ทานํ เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อฺปฺปาเทติ, วิปฺสฺสนํ อฺปฺปาเทติ, มคฺคํ
 อฺปฺปาเทติ, อภิณฺณํ อฺปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อฺปฺปาเทติ. อทินฺนํ อาทิยิตฺวา. มุสา ภาณิตฺวา. ปิสฺสํ
 ภาณิตฺวา. ฆรุสํ ภาณิตฺวา. สมฺมํ ปลปิตฺวา. สนฺธิ ฆนฺทิตฺวา. นิลุโลปํ ฆริตฺวา. เอกาการิกํ ฆริตฺวา.
 ปริปนฺเน ฆตฺวา. ปรทาร์ ฆนฺตฺวา. คามฆาตํ ฆริตฺวา. นิคมฆาตํ ฆริตฺวา ตสฺส ปฏฺิฆาตฺตฺถาย ทานํ
 เทติ, สีสํ สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อฺปฺปาเทติ, วิปฺสฺสนํ อฺปฺปาเทติ, มคฺคํ อฺปฺปาเทติ,
 อภิณฺณํ อฺปฺปาเทติ, สมာปตฺตี อฺปฺปาเทติ. มาตรํ ฆีวิตา วัโรเปตฺวา ตสฺส ปฏฺิฆาตฺตฺถาย ทานํ เทติ,
 สีสํ สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ. ปิตฺรํ ฆีวิตา วัโรเปตฺวา. อรหนฺตํ ฆีวิตา วัโรเปตฺวา. ทฺฐเจเน
 จิตฺเตเน ตถาคตฺสฺส โลหิตํ อฺปฺปาเทตฺวา. สํฆํ ฆนฺทิตฺวา ตสฺส ปฏฺิฆาตฺตฺถาย ทานํ เทติ, สีสํ
 สมาทิยติ, อฺโปสฺถกมฺมํ กโรติ.

อฺกุสฺโส ฐมฺโม อพฺยาคตฺสฺส ฐมฺมสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย. อนนฺตรฺปนิสฺสโย
 ปกตฺตฺปนิสฺสโย.

อนนฺตรฺปนิสฺสโย: อฺกุสฺสํ ฐฺจฺจานสฺส อฺปนิสฺสยปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปกตฺตฺปนิสฺสโย: ราชํ อฺปนิสฺสาย อตฺตฺตานํ อาตาเปติ ปรีตาเปติ, ปรียิฏฺฐิมูลกํ ทฺกฺขํ ปจฺจฺนุโกติ.
 โทสํ. โมหํ. มานํ. ทิฏฺฐิ. ปตฺถนํ อฺปนิสฺสาย อตฺตฺตานํ อาตาเปติ ปรีตาเปติ, ปรียิฏฺฐิมูลกํ ทฺกฺขํ

ปัจจนุโภติ. ราโค. โทโส. โมโห. มาโน. ทิฏฐิ. ปตฺถนา กายิกสฺส สุขสฺส. กายิกสฺส ทุกฺขสฺส. ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลํ กมฺมํ วิปากสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อพฺยากโต ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺณูปนิสฺสโย อนนฺตรูปนิสฺสโย ปกตูปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺณูปนิสฺสโย: อรหา ผลํ ครุํ กตฺวา ปจฺจเวกฺขติ. นิพฺพานํ ครุํ กตฺวา ปจฺจเวกฺขติ. นิพฺพานํ ผลสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อนนฺตรูปนิสฺสโย: ปุริมา ปุริมา วิปากาพฺยากตา, กิริยาพฺยากตา ขนฺธา ปจฺจิมานํ ปจฺจิมานํ วิปากาพฺยากตานํ กิริยาพฺยากตานํ ขนฺธานํ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ภวฺจํ อวาชฺชนาย. กิริยํ วุฏฺฐานสฺส. อรหโต อนฺุโลมํ ผลสฺมาปตฺติยา. นิโรธา วุฏฺฐหนฺตสฺส เนวสณฺณานาสณฺณายตนกิริยํ ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปกตูปนิสฺสโย: กายิกํ สุขํ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. กายิกํ ทุกฺข์ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อุตฺถ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. โภชนํ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. เสนาสนํ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. กายิกํ สุขํ. กายิกํ ทุกฺข์. อุตฺถ. โภชนํ. เสนาสนํ กายิกสฺส สุขสฺส, กายิกสฺส ทุกฺขสฺส, ผลสฺมาปตฺติยา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ผลสฺมาปตฺติ กายิกสฺส สุขสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อรหา กายิกํ สุขํ อุปนิสฺสาย อนนฺุปนฺนํ กิริยสฺมาปตฺตี อุปฺปาเทติ, อุปฺปนฺนํ สฺมาปชฺชติ, สงฺขารे อนิจฺจโต ทุกฺขโต อนตฺตโต วิปสฺสติ. กายิกํ ทุกฺข์... อุตฺถ... โภชนํ... เสนาสนํ อุปนิสฺสาย อนนฺุปนฺนํ กิริยสฺมาปตฺตี อุปฺปาเทติ, อุปฺปนฺนํ สฺมาปชฺชติ, สงฺขารे อนิจฺจโต ทุกฺขโต อนตฺตโต วิปสฺสติ.

อพฺยากโต ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺณูปนิสฺสโย อนนฺตรูปนิสฺสโย ปกตูปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺณูปนิสฺสโย: เสกฺขา ผลํ ครุํ กตฺวา ปจฺจเวกฺขณฺติ. นิพฺพานํ ครุํ กตฺวา ปจฺจเวกฺขณฺติ. นิพฺพานํ โคตรกุสฺส. โวทานสฺส. มคฺคสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อนนฺตรูปนิสฺสโย: อวาชฺชนา กุสลานํ ขนฺธานํ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปกตูปนิสฺสโย: กายิกํ สุขํ อุปนิสฺสาย ทานํ เทติ, สีลํ สฺมาทียติ, อุโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อุปฺปาเทติ, วิปสฺสนํ อุปฺปาเทติ, มคฺคํ อุปฺปาเทติ, อภิญฺญํ อุปฺปาเทติ, สฺมาปตฺตี อุปฺปาเทติ. กายิกํ ทุกฺข์. อุตฺถ. โภชนํ. เสนาสนํ อุปนิสฺสาย ทานํ เทติ, สีลํ สฺมาทียติ, อุโปสฺถกมฺมํ กโรติ, ฌานํ อุปฺปาเทติ, วิปสฺสนํ อุปฺปาเทติ, มคฺคํ อุปฺปาเทติ, อภิญฺญํ อุปฺปาเทติ, สฺมาปตฺตี อุปฺปาเทติ. กายิกํ สุขํ. กายิกํ ทุกฺข์. อุตฺถ. โภชนํ. เสนาสนํ สทฺถาย. สีลสฺส. สุตฺสส. จาคฺสส. ปญฺญา อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

อพยวกโต ธมฺโม อกุลลสฺส ธมฺมสฺส อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺูปนิสฺสโย
อนนฺตฺรูปนิสฺสโย ปกตฺูปนิสฺสโย.

อารมฺมณฺูปนิสฺสโย: จกฺขุํ คฺรุํ กตฺวา อสฺสาเทติ อภินฺนุทฺติ, ตํ คฺรุํ กตฺวา ราโค อฺอุปฺชชฺติ,
ทิกฺขุจฺจ อฺอุปฺชชฺติ. โสตํ. ฆานํ. ชิวฺหํ. กายํ. รูเป. สทฺเท. คนฺเธ. รเส. โฝฏฺจพฺเพ. วตฺถุํ. วิปากาพฺยาก
เต กิริยาพฺยากเต ขนฺธเ คฺรุํ กตฺวา อสฺสาเทติ อภินฺนุทฺติ, ตํ คฺรุํ กตฺวา ราโค อฺอุปฺชชฺติ, ทิกฺขุจฺจ
อฺอุปฺชชฺติ.

อนนฺตฺรูปนิสฺสโย: อวชฺชนา อกุลลานํ ขนฺธานํ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปกตฺูปนิสฺสโย: กายิกํ สุขํ อฺอุปนิสฺสาย ปาณํ หนฺติ, อทินฺนํ อาทียติ, มุสา ภาณฺติ, ปิสฺสณํ
ภาณฺติ, ฝรฺสํ ภาณฺติ, สมฺมํ ปลปติ, สนฺธิํ จินฺนุทฺติ, นิลุโลปํ ทรฺติ, เอกาการิกํ กโรติ, ปริปนฺเนติ ติฏฺฐติ,
ปรทาร์ คจฺจติ, ความฆาตํ กโรติ, นิคมฆาตํ กโรติ, มาตฺริํ ชิวิตา โวโรเปติ, ปิตฺริํ ชิวิตา โวโรเปติ,
อรหนฺตํ ชิวิตา โวโรเปติ, ทฏฺฐเณ จิตฺเตน ตถาคตฺสฺส โลหิตํ อฺอุปฺปาเทติ, สฺมํ ภาณฺติ. กายิกํ ทฺกฺขุํ.
อตุํ. โภชนํ. เสนาสนํ อฺอุปนิสฺสาย ปาณํ หนฺติ. (สงฺฆิตฺตํ) สฺมํ ภาณฺติ. กายิกํ สุขํ. กายิกํ ทฺกฺขุํ. อตุ.
โภชนํ. เสนาสนํ ราคฺสฺส. โทสฺสฺส. โมหสฺส. มานสฺส. ทิกฺขุจฺจา. ปตฺถนาย อฺอุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย.
(๓)

ปุเรชาต

[๔๒๔] อพฺยากโต ธมฺโม อพฺยากตฺสฺส ธมฺมสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺูปุเรชาตํ
วตฺถุปุเรชาตํ.

อารมฺมณฺูปุเรชาตํ: อรทา จกฺขุํ อนิจฺจโต ทฺกฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. โสตํ. ฆานํ. ชิวฺหํ.
กายํ. รูเป. สทฺเท. คนฺเธ. รเส. โฝฏฺจพฺเพ. วตฺถุํ อนิจฺจโต ทฺกฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสติ. ทิพฺเพน
จกฺขุณา รูปี ปฺสฺสติ. ทิพฺพาย โสตธฺตฺยา สทฺทํ สฺมณฺติ. รูปายตฺนํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน
ปจฺจโย. สทฺทายตฺนํ โสตวิญฺญาณสฺส... คนฺธายตฺนํ ฆานวิญฺญาณสฺส... รสํยตฺนํ ชิวฺหาวิญฺญาณสฺส...
โฝฏฺจพฺพายตฺนํ กายวิญฺญาณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

วตฺถุปุเรชาตํ: จกฺกฺขายตฺนํ จกฺกฺขุวิญฺญาณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. โสตํยตฺนํ
โสตวิญฺญาณสฺส... ฆานายตฺนํ ฆานวิญฺญาณสฺส... ชิวฺหาตฺนํ ชิวฺหาวิญฺญาณสฺส... กายายตฺนํ
กายวิญฺญาณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. วตฺถุ วิปากาพฺยากตฺนํ กิริยาพฺยากตฺนํ ขนฺธานํ
ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

อพฺยากโต ธมฺโม กุสฺลสฺส ธมฺมสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อารมฺมณฺูปุเรชาตํ
วตฺถุปุเรชาตํ.

อารมฺมณฺูปุเรชาตํ: เสกฺขา วา ปุณฺณชฺชนา วา จกฺขุํ อนิจฺจโต ทฺกฺกฺขโต อนตฺตโต วิปฺสฺสณฺติ.
โสตํ. ฆานํ.. ชิวฺหํ.. กายํ. รูเป. สทฺเท. คนฺเธ. รเส. โฝฏฺจพฺเพ. วตฺถุํ อนิจฺจโต ทฺกฺกฺขโต อนตฺตโต
วิปฺสฺสณฺติ. ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปี ปฺสฺสณฺติ. ทิพฺพาย โสตธฺตฺยา สทฺทํ สฺมณฺติ.

วตถุปุเรชาติ: วตถุ กุสลานัน ขนุธานัน ปุเรชาติปจเจเนน ปจเจโย.
 อพฺยาคโต ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส ปุเรชาติปจเจเนน ปจเจโย. อารมฺมณปุเรชาติ,
 วตถุปุเรชาติ.

อารมฺมณปุเรชาติ: จกฺขุ อสฺสาเทติ อภินฺนทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุปปชฺชติ, ทิฏฺฐิ อุปปชฺชติ,
 วิจิกิจฺฉา อุปปชฺชติ, อุทฺธจฺจํ อุปปชฺชติ, โทมนสฺสํ อุปปชฺชติ. โสตํ. ฆานํ. ชิวหํ. กายํ. รูเป.
 สทฺเท. คนฺเ. รเส. โฝฏฺฐพฺเพ. วตถุ อสฺสาเทติ อภินฺนทติ, ตํ อารพฺภ ราโค อุปปชฺชติ, ทิฏฺฐิ
 อุปปชฺชติ, วิจิกิจฺฉา อุปปชฺชติ, อุทฺธจฺจํ อุปปชฺชติ, โทมนสฺสํ อุปปชฺชติ.

วตถุปุเรชาติ: วตถุ กุสลานัน ขนุธานัน ปุเรชาติปจเจเนน ปจเจโย. (๓)

ปจฺจชาติ

[๔๒๕] กุสลโล ธมฺโม อพฺยาคตสฺส ธมฺมสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย. ปจฺจชาติตา กุสลา
 ขนุธา ปุเรชาติสฺส อิมสฺส กายสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย.

อกุสลโล ธมฺโม อพฺยาคตสฺส ธมฺมสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย. ปจฺจชาติตา อกุสลา ขนุธา
 ปุเรชาติสฺส อิมสฺส กายสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย.

อพฺยาคโต ธมฺโม อพฺยาคตสฺส ธมฺมสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย. ปจฺจชาติตา
 วิปากาพฺยาคตา กิริยาพฺยาคตา ขนุธา ปุเรชาติสฺส อิมสฺส กายสฺส ปจฺจชาติปจเจเนน ปจเจโย.

อาเสวน

[๔๒๖] กุสลโล ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ขนุธา
 ปจฺจิมานัน ปจฺจิมานัน กุสลานัน ขนุธานัน อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. อนฺุโลมํ โคตฺตรภุสฺส อนฺุโลมํ
 โวทานสฺส. โคตฺตรภุ มคฺคสฺส. โวทานัน มคฺคสฺส อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. (๑)

อกุสลโล ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. ปุริมา ปุริมา อกุสลา ขนุธา
 ปจฺจิมานัน ปจฺจิมานัน อกุสลานัน ขนุธานัน อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. (๑)

อพฺยาคโต ธมฺโม อพฺยาคตสฺส ธมฺมสฺส อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. ปุริมา ปุริมา
 กิริยาพฺยาคตา ขนุธา ปจฺจิมานัน ปจฺจิมานัน กิริยาพฺยาคตานัน ขนุธานัน อาเสวนปจเจเนน ปจเจโย. (๑)

กมฺม

[๔๒๗] กุสลโล ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส กมฺมปจเจเนน ปจเจโย. กุสลา เจตนา สมฺปยุตฺตทานัน
 ขนุธานัน กมฺมปจเจเนน ปจเจโย.

กุสลโล ธมฺโม อพฺยาคตสฺส ธมฺมสฺส กมฺมปจเจเนน ปจเจโย. สหชาติตา, นานาชณฺิกา.
 สหชาติตา: กุสลา เจตนา จิตฺตสมฺภูจฺจานานัน รูปานัน กมฺมปจเจเนน ปจเจโย. นานาชณฺิกา: กุสลา เจตนา
 วิปาگانัน ขนุธานัน กมฺมุตตา จ รูปานัน กมฺมปจเจเนน ปจเจโย.

กุสโล ธมฺโม กุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ ธมฺมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลา เจตนา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลา เจตนา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย.

อกุสโล ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. สหชาตา นานาชนิกา. สหชาตา: อกุสลา เจตนา จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. นานาชนิกา: อกุสลา เจตนา วิปากานํ ขนฺธานํ กญฺจตฺตา จ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย.

อกุสโล ธมฺโม อกุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ ธมฺมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลา เจตนา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อพฺยากโต ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากาพฺยากตา กิริยาพฺยากตา เจตนา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ, จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. ปฏฺฐิสฺสฺสทฺธิกฺขณฺเณ วิปากาพฺยากตา เจตนา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ, กญฺจตฺตา จ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. เจตนา วตฺตสฺส กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

วิปาก

[๔๒๘] อพฺยากโต ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. วิปากาพฺยากโต เอโก ขนฺโธ ติณฺณนฺนํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. ตโย ขนฺธา เอกสฺส ขนฺธสฺส จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว ขนฺธา ทฺวินฺนํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. ปฏฺฐิสฺสฺสทฺธิกฺขณฺเณ วิปากาพฺยากโต เอโก ขนฺโธ ติณฺณนฺนํ ขนฺธานํ กญฺจตฺตา จ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. ตโย ขนฺธา เอกสฺส ขนฺธสฺส กญฺจตฺตา จ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. เทว ขนฺธา ทฺวินฺนํ ขนฺธานํ กญฺจตฺตา จ รูปานํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. ขนฺธา วตฺตสฺส วิปากปจฺจเยน ปจฺจโย. (๑)

อาหาร

[๔๒๙] กุสโล ธมฺโม กุสลสฺส ธมฺมสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลา อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสโล ธมฺโม อพฺยากตสฺส ธมฺมสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลา อาหารา จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย.

กุสโล ธมฺโม กุสลสฺส จ อพฺยากตสฺส จ ธมฺมสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. กุสลา อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ จิตฺตสมฺภูจฺจานานญจ รูปานํ อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. (๓)

อกุสโล ธมฺโม อกุสลสฺส ธมฺมสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย. อกุสลา อาหารา สมฺปยุตฺตกาณํ ขนฺธานํ อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย.

รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปฏฺฐิสนฺธิกุชฺเณ วิปากาพฺยาगतฺโต เอโก ชนฺโธ ติณฺณนฺนํ ชนฺธานํ
 กฏฺตตฺตา จ รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ตโย ชนฺธา เอกสฺส ชนฺธสฺส กฏฺตตฺตา จ รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน
 ปจฺจโย. เทว ชนฺธา ทฺวินฺนํ ชนฺธานํ กฏฺตตฺตา จ รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ชนฺธา วตฺถุสฺส
 อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. วตฺถุ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. เอกํ มหาภูตํ ติณฺณนฺนํ มหาภูตानํ
 อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ตโย มหาภูตฺตา เอกสฺส มหาภูตสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. เทว มหาภูตฺตา
 ทฺวินฺนํ มหาภูตानํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. มหาภูตฺตา จิตฺตสมฺมุจฺจานานํ รูปานํ กฏฺตตฺตารูปานํ
 อุปาหารูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. พาหิรํ... อาหารสมฺมุจฺจานํ... อุตฺตสมฺมุจฺจานํ... อสฺสณฺณสฺสทฺตฺตํ
 เอกํ มหาภูตํ ติณฺณนฺนํ มหาภูตानํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ตโย มหาภูตฺตา เอกสฺส มหาภูตสฺส
 อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. เทว มหาภูตฺตา ทฺวินฺนํ มหาภูตानํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. มหาภูตฺตา
 กฏฺตตฺตารูปานํ อุปาหารูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปุเรชาตํ: อรหา จกฺขุ อนิจฺจโต ทฺกุชฺโต อนตฺตโต วิปฺสฺสตี. โสตํ ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวฺหํ
 ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูปํ ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธํ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ
 อนิจฺจโต ทฺกุชฺโต อนตฺตโต วิปฺสฺสตี. ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปํ ปฺสฺสตี. ทิพฺพาย โสตธาตฺตฺยา สทฺทํ
 สฺสณฺณตี. รูปายตฺนํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. สทฺทายตฺนํ ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ
 กายวิญฺญาณสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. จกฺขายตฺนํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.
 โสตฺตายตฺนํ โสตฺตวิญฺญาณสฺส ๑เป๑ ฆานายตฺนํ ฆานวิญฺญาณสฺส ๑เป๑ ชิวฺหายตฺนํ ชิวฺหาวิญฺญาณสฺส
 ๑เป๑ กายายตฺนํ กายวิญฺญาณสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. วตฺถุ วิปากาพฺยาगतานํ กิรียาพฺยาगतานํ
 ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

ปจฺจชาตฺตา: วิปากาพฺยาเกตฺตา กิรียาพฺยาเกตฺตา ชนฺธา ปุเรชาตสฺส อิมสฺส กายสฺส อตฺถิปจฺเจเนน
 ปจฺจโย. กพฺพิงฺกาโร อหาโร อิมสฺส กายสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. รูปชิวฺตีตฺนทฺริยํ กฏฺตตฺตารูปานํ
 อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

อพฺยาगतฺโต ธมฺโม กุสฺลสฺส ธมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปุเรชาตํ: เสกฺขา วา ปุณฺณชฺชานา วา
 จกฺขุ อนิจฺจโต ทฺกุชฺโต อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺตี. โสตํ ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวฺหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูปํ
 ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธํ ๑เป๑ รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ อนิจฺจโต ทฺกุชฺโต
 อนตฺตโต วิปฺสฺสนฺตี. ทิพฺเพน จกฺขุณา รูปํ ปฺสฺสนฺตี. ทิพฺพาย โสตธาตฺตฺยา สทฺทํ สฺสณฺณตี. วตฺถุ
 กุสฺลานํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

อพฺยาगतฺโต ธมฺโม อกุสฺลสฺส ธมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปุเรชาตํ: จกฺขุ อสฺสาเทตี อภินฺนทฺตี,
 ตํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชตี, ทิฏฺฐิ อุปฺปชฺชตี, วิจิกิจฺจมา อุปฺปชฺชตี, อุทฺธจฺจํ อุปฺปชฺชตี, โทมนสฺสํ
 อุปฺปชฺชตี. โสตํ ๑เป๑ ฆานํ ๑เป๑ ชิวฺหํ ๑เป๑ กายํ ๑เป๑ รูปํ ๑เป๑ สทฺเท ๑เป๑ คนฺธํ ๑เป๑
 รเส ๑เป๑ โฝฏฺฐพฺเพ ๑เป๑ วตฺถุ อสฺสาเทตี อภินฺนทฺตี, ตํ อารพฺภ ราโค อุปฺปชฺชตี ๑เป๑
 โทมนสฺสํ อุปฺปชฺชตี. วตฺถุ อกุสฺลานํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. (๓)

กุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมฺมา กุสลสฺส ฌมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. สหชาตํ, ปุเรชาตํ. สหชาโต: กุสลโล เอโก ชนฺโธ จ วตฺถุ จ ตินฺณนฺนํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย ฯเปฯ เทว ชนฺธา จ วตฺถุ จ ทฺวินฺนํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

กุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมฺมา อพฺยากตฺสฺส ฌมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. สหชาตํ, ปจฺจชาตํ, อาหารํ, อินฺทฺริยํ. สหชาตา: กุสลา ชนฺธา จ มหาภูตา จ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปจฺจชาตา: กุสลา ชนฺธา จ กพฺพีกาโร อาหารโร จ อิมสฺส กายสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปจฺจชาตา: กุสลา ชนฺธา จ รูปชฺวีตินฺทฺริยญฺจ กมฺมุตตารูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. (๒)

อกุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมฺมา อกุสลสฺส ฌมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. สหชาตํ, ปุเรชาตํ. สหชาโต: อกุสลโล เอโก ชนฺโธ จ วตฺถุ จ ตินฺณนฺนํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ตโย ชนฺธา จ วตฺถุ จ เอกสฺส ชนฺธสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. เทว ชนฺธา จ วตฺถุ จ ทฺวินฺนํ ชนฺธานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย.

อกุสลโล จ อพฺยากโต จ ฌมฺมา อพฺยากตฺสฺส ฌมฺมสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. สหชาตํ, ปจฺจชาตํ, อาหารํ, อินฺทฺริยํ. สหชาตา: อกุสลา ชนฺธา จ มหาภูตา จ จิตฺตสมฺภูจฺจานานํ รูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปจฺจชาตา: อกุสลา ชนฺธา จ กพฺพีกาโร อาหารโร จ อิมสฺส กายสฺส อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปจฺจชาตา: อกุสลา ชนฺธา จ รูปชฺวีตินฺทฺริยญฺจ กมฺมุตตารูปานํ อตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. (๒)

นตฺถิ

[๔๓๖] กุสลโล ฌมฺโม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส นตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ชนฺธา ปจฺจฉิมานํ ปจฺจฉิมานํ กุสลานํ ชนฺธานํ นตฺถิปจฺเจเนน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)
(ยถา อนนฺตรปจฺจยํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

วิคต

[๔๓๗] กุสลโล ฌมฺโม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส วิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. ปุริมา ปุริมา กุสลา ชนฺธา ปจฺจฉิมานํ ปจฺจฉิมานํ กุสลานํ ชนฺธานํ วิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)
(ยถา อนนฺตรปจฺจยํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

อวิคต

[๔๓๘] กุสลโล ฌมฺโม กุสลสฺส ฌมฺมสฺส อวิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. กุสลโล เอโก ชนฺโธ ตินฺณนฺนํ ชนฺธานํ อวิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. ตโย ชนฺธา เอกสฺส ชนฺธสฺส อวิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. เทว ชนฺธา ทฺวินฺนํ ชนฺธานํ อวิคตปจฺเจเนน ปจฺจโย. (สงฺขิตฺตํ.)
(ยถา อตฺถิปจฺจยํ, เอวํ วิตฺถาเรตพฺพํ.)

ปญฺหาวารสฺส วิภงฺโก นิฏฺฐิตो.

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สงฺขยวาร

สุทฺธ

[๔๓๙] เหตุยา สุตฺต, อารมฺมณ นว, อธิปตฺติยา ทส, อนนฺตเร สุตฺต, สมฺนนฺตเร สุตฺต, สหชาเต นว, อญฺญมญฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย เทรส, อุปนฺนิสฺสเย นว, ปุเรชาเต ตีณิ, ปจฺจมาชาเต ตีณิ, อาเสวเน ตีณิ, กมฺเม สุตฺต, วิปาเก เอกํ, อาหาเร สุตฺต, อินฺทฺริเย สุตฺต, ฉาเน สุตฺต, มคฺเค สุตฺต, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, วิปฺปยุตฺเต ปญฺจ, อตฺถิยา เทรส, นตฺถิยา สุตฺต, วิคเต สุตฺต, อวิคเต เทรส.

เหตุสภาค

[๔๔๐] เหตุปจฺจยา อธิปตฺติยา จตฺตาริ, สหชาเต สุตฺต, อญฺญมญฺเณ ตีณิ, นิสฺสเย สุตฺต, วิปาเก เอกํ, อินฺทฺริเย จตฺตาริ, มคฺเค จตฺตาริ, สมฺปยุตฺเต ตีณิ, วิปฺปยุตฺเต ตีณิ, อตฺถิยา สุตฺต, อวิคเต สุตฺต. (๑๑)

เหตุสามณฺณฆฺณา

[๔๔๑] เหตุสหชาตนิสฺสยอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ สุตฺต. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ ตีณิ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยสมฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ ตีณิ. เหตุสหชาตนิสฺสยวิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ ตีณิ. (อวิปาก. ๔.)

เหตุสหชาตนิสฺสยวิปากอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากสมฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตนิสฺสยวิปากวิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากวิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. (สวิปาก. ๕.)

สอินฺทฺริยมคฺคฆฺณา

[๔๔๒] เหตุสหชาตนิสฺสยอินฺทฺริยมคฺคอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ จตฺตาริ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยอินฺทฺริยมคฺคอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เทว. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยอินฺทฺริยมคฺคสมฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เทว. เหตุสหชาตนิสฺสยอินฺทฺริยมคฺควิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เทว. (อวิปาก. ๔.)

เหตุสหชาตนิสฺสยวิปากอินฺทฺริยมคฺคอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากอินฺทฺริยมคฺคอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากอินฺทฺริยมคฺคสมฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตนิสฺสยวิปากอินฺทฺริยมคฺควิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. เหตุสหชาตอญฺญมญฺเณนิสฺสยวิปากอินฺทฺริยมคฺควิปฺปยุตฺตอตฺถิอวิคตฺตฺนฺติ เอกํ. (สวิปาก. ๕.)

สาธิปติอินทริยมคคมนา

[๔๔๓] เหาธิปติสหาตนิสสยอินทริยมคคตถอิวิกตนุติ จตุตาริ. เหาธิปติสหาต-
อณุมณณนิสสยอินทริยมคคสมุပ္ยตถอิวิกตนุติ เทว. เหาธิปติสหาตนิสสยอินทริยมคควิป-
ยตถอิวิกตนุติ เทว. (อวิปาก. ๓.)

เหาธิปติสหาตนิสสยวิปากอินทริยมคคตถอิวิกตนุติ เอกํ. เหาธิปติสหาตอณุมณณ-
นิสสยวิปากอินทริยมคคสมุပ္ยตถอิวิกตนุติ เอกํ. เหาธิปติสหาตนิสสยวิปากอินทริยมคควิป-
ยตถอิวิกตนุติ เอกํ. (สวิปาก. ๓.)

เหตุมูลกํ นิฎจितํ.
